

WOKÓŁ SPORÓW O PRZESTRZEŃ MIEJSKĄ

Pięć zamieszczonych w socjologicznej części naszego pisma artykułów łączy problematyka miejska. Wszystkie są próbą spojrzenia na postsocjalistyczne i postindustrialne miasto pod kątem napięć, wyzwań i dylematów związanych z jego (starymi i nowymi) funkcjami, z zarządzaniem jego rozwojem i z planowaniem jego przekształceń.

Wspólnym wątkiem przewijającym się przez wszystkie poniższe teksty jest kwestia przekształceń przestrzeni miejskiej. Społeczne, kulturowe, polityczne i ekonomiczne „gry o miasto” (o to, czyje jest miasto, komu i co wolno robić w mieście i z miastem, kto ma prawo decydować o najważniejszych sprawach związanych z funkcjonowaniem miasta itd.) każdorazowo bowiem sprowadzają się w ostatecznym rozrachunku do pytań o przestrzeń miejską. Przyglądając się procesom rewitalizacyjnym, śledząc ich społeczno-ekonomiczne konsekwencje (do których należy również gentryfikacja), tropiąc skomplikowane uwarunkowania aktywności obywatelskiej lub analizując rozmaite inicjatywy mające aktywizować społeczeństwo miejskie, cały czas rozmawiamy – tak naprawdę – o przestrzeni miejskiej. Więcej – powiedzieć można, że cały czas odnosimy się, jako badawcze, do jednego, ale za to absolutnie fundamentalnego zagadnienia: Czy mamy dziś do czynienia (raczej) z procesem stopniowego „domykania”, prywatyzowania przestrzeni miejskiej (i szerzej: przestrzeni publicznej), czy też na odwrót: staje się ona coraz bardziej dostępna, coraz bardziej przyjazna i coraz bardziej demokratyczna?

Jest oczywiste, że dzieje się i tak, i tak. Pytanie jednak, która z tych tendencji dzisiaj przeważa. I następne ważne pytanie: Jakie konkretne czynniki (społeczno-kulturowe, polityczne, ekonomiczne) sprzyjają obecnie obywatelskiemu odzyskiwaniu i demokratyzowaniu przestrzeni miejskiej, jakie zaś wydają się sprzyjać przekształcaniu jej w coraz bardziej ekskluzywne dobro i w zasób, którego dostępność jest różna dla różnych grup społecznych?

Kwestii dostępności przestrzeni miejskiej poświęcony jest artykuł Andrzeja Przystańskiego *Własność komunalna a własność wspólna z perspektywy socjologicznej*. Autor udowadnia w nim, że tytułowa „własność komunalna” jest w rzeczywistości stopniowalna oraz że jej beneficjentami nie są zazwyczaj wszyscy obywatele tworzący społeczność miejską.

Podstawą faktograficzną kolejnych opublikowanych artykułów jest przypadek rewitalizacji poznańskiej Śródki. Pierwszy tekst to refleksja ekonomisty Sławomira Palickiego z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, który próbuje prześledzić dane dotyczące uwarunkowań materialnych, przekładając proces rewitalizacji na język mikroekonomii rynku nieruchomości i zjawiska przepływów i odpływów mieszkańców. Tekst uzupełniono unikatowymi danymi pełniącymi rolę ilustracji procesu. Wnioski dotyczą 1) uwarunkowań

rewitalizacji (uruchamiających określone konsekwencje ekonomiczno-społeczne) oraz 2) rekapitulacji zachowań aktorów zaangażowanych w proces.

Następny artykuł to opracowanie socjologa Marka Nowaka z UAM dotyczące oceny procesu rewitalizacji jako procesu społecznego i procesu ewolucji ponowoczesnego miasta. Autor, sięgając do danych w przeważającej mierze jakościowych (transkrybowanych tekstów wywiadów pogłębionych), podejmuje próbę odpowiedzi na pytania o rezultaty rewitalizacji i wskazuje na konsekwencje aktywnej polityki infrastrukturalnej oraz tożsamościowej specyfiki wdrażanego na Śródce procesu rewitalizacji.

Z kolei artykuł Bogumiły Matei-Jaworskiej i Marty Zawodnej pomyślany został jako socjologiczny zapis i socjologiczna interpretacja jednej z inicjatyw kulturalnych, która realizowana była na poznańskiej Śródce. Projekt dotyczył opracowania tzw. mebli miejskich, które miały być następnie wehikułem integracji mieszkańców enklawy. Przedstawione i omówione w artykule wyniki badań mają z jednej strony charakter ilustracyjny, z drugiej – nawiązują do nowej i obiecującej koncepcji uczestnictwa w kulturze, która kładzie największy nacisk na jego uwieczniające i aktywizujące konsekwencje.

Ostatni, piąty artykuł został napisany przez Piotra Luczysa. Artykuł omawia rewitalizację *per se*. Jest z jednej strony próbą „reoperacjonalizacji” rewitalizacji, jako procesu. Z drugiej stanowi polemikę z założeniami zaplanowanych (i realizowanych) w Poznaniu projektów rewitalizacyjnych.

Rafał Drozdowski

DISPUTES ABOUT URBAN SPACE

Summary

The five sociological papers in this volume have one common feature – they all concern urban issues. Each of them is an attempt to assess the condition of a post-socialist and a post-industrial town. This condition is associated with the current status and the transformations of urban space. Hence, on the one hand, urban space appears to be extremely resident-friendly and supportive of civic activities and initiatives, but on the other hand, it shows to be affected by controversial consequences caused by the growing number of revitalising projects (including, in particular, gentrification of the revitalised urban areas). Many of the programmes aimed to activate urban residents fail, and even access to ‘tourist attractions’ (e.g. cultural institutions) proves unfair in practice.

All the five papers aim to identify the main reasons (social, cultural, economic) that have rendered the attempts to democratise and improve the quality of urban space ineffective. They also seek to provide an answer to the question what needs to be done to avoid similar failures in the future.

Copyright of Journal of Law, Economics and Sociology is the property of Faculty of Law and Administration of Adam Mickiewicz University in Poznan and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.

Właścicielem praw autorskich do „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” jest Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zawartość czasopisma nie może być kopiowana, przesyłana do innych stron internetowych bądź zamieszczana na blogach bez pisemnej zgody wydawcy. Niemniej artykuły można drukować, kopiować lub przysyłać w formie elektronicznej na własny użytek.